

Juhtkiri

“Kuldkinga teataja” on juba paar kuud hoogu kogunud, et uuesti loodumaja õpilasteni jõuda.

Mida uut on loodumajas sel õppeaastal?

Kõigepealt on muutunud nimi. Niimest on kadunud sõna “noorte”, kuigi meie tegevus on suunatud ikka noortele. Tartu Loodumaja on nüüd huvialakool, mis kuulub sihtasutuse Tartu Keskkonnahariduse Keskus koosseisu. Loodumaja töö korralduses on samuti muutusi. Meie Lille tänava maja ja kasvuhooone on õppetöökaks suletud. Ringide töö toimub nüüd noorte huvikeskuses Lille Maja, TÜ botaanikaaias, TÜ zooloogiamuuseumis ja loodumaja ruumides Riia 185a. Kasvuhooone taimed “evakueerisime” septembris Riia 185a saali ja Lille 9 loodumajale renditud ruumidesse. Loodame, et enamik taimedest, vaatamata muutunud elutingimustele, siiski ellu jäävad.

Loodumaja traditsioonilised üritused jätkuvad ka sel õppeaastal. 22. okt.-l toimus iga-aastane praktiliste oskuste konkurss, millel osales 78 õpilast. Kõige tublimad olid: Kaarel Viikna – 1.kl., Vilja Nigu – 4.kl., Ester Õkerin – 5.kl. ja Merle Väli – 7.kl. Sügiskonverentsil, mis toimus 14. nov.-l, esitasid huvitavaid ettekan-deid iluaianduse ja loodushoiu ringide õpilased ja loodumaja koordinaator Annelie Ehlvest.

“Kuldkinga Teataja” ootab kõik-delt loodumaja õpilastelt kaastööd. Kirjutage oma ringi projektidest, mi-da huvitavat olete oma ringis teinud või mida huvitavat olete looduses näinud.

Toredad oleksid ka lühijutud ja luuletused loodusest. Paremad nendest trükime ära järgmises lehes. Oma kaastööd meie ajalehele andke õpetaja kätte.

Head lugemist!

Kuulutus: TERVITAME TALVE

23. detsembril kell 12 TÜ Botaanikaaias
Kavas: väike looduseretk õues, õlenukkude meisterdamine, jõulujutud jm. Ootame kõiki loodumaja õpilasi!

SJWP 2002

17. mai — ilus päikesepaisteline päev, mil Haapsalus Fra Mare kompleksis toimus selle aasta Stockholmi Veeauhind Noortele Eesti vooru võitja selgitamine. Selgus, et sel aastal esindab Eestit

Rootsis lõppvõistlusel Timo Uustal Tartus oma Emajõe-keskse tööga. 9. augusti õhtul asusingi meretele Stockholmi suunal.

Jätkub lk.3 ...

Selles väljaandes:

Juhtkiri	1
SJWP	1,3
Jalgrattaga linnas	2
Youth CaN 2002	2
Õnnetus Hispaanias	3
Geoloogid Tatrates	4
Looduslapsed Soomes	4

Kas sa tead, et:

- Iga päev kaob Maalt 50 - 100 liiki.
- Osoonikihi hõrenemine veel 1% võrra tooks kaasa halli kae sagenemise sel määral, et nägemise kaotaks ligi 150 000 inimest.
- Ligikaudu 71% Maa pinnast on kaetud veega, kuid vähem kui 1% sellest on kõlblik joogiveeks, toiduvalmistamiseks, pesemiseks või põllukultuuride kasvatamiseks.

Jalgrattaga kooli ja huviringi - utopia või teostatav unistus?

Seminar, mille eesmärgiks oli taas elustada ideed, et Tartu võiks ja peaks olema jalgrattaliiklusesse mõistvalt ja soosivalt suhtuv linn, toimus Toome konverentsimajas 21. novembril. "Tartu Agenda 21"-s on rõhutatud, et vajalik on jalakäijate alade laiendamine ning ohutute jalgrattateede ehitamine. Seminaril räägiti jalgrattaliiklusega seonduvatest probleemidest. Koos jalgrattateede ja jalgrattaparklate oleviku ja tuleviku küsimustega arutati ka ohutu liiklemise küsimusi.

Tartus on ligemale 17 000 10-18 aastast koolinoort ning umbkaudu 15 000 tudengit, kokku vähemalt 32000 potentsiaalset jalgratta kasutajat. Arutati, millised on peamised põhjused, miks noored näiteks kooli sõiduks jalgratast suhteliselt vähe kasutavad. Nii ettekannetes kui kujunenud arutelus leiti, et põhiprobleemid on vähene liiklusohutus ja madal liikluskultuur, viletsad ja probleemsed jalgrattateed, suur oht oma jalgrattast ilma jääda ja jalgrattaparklate puudumine enamuse Tartu koolide juures. Tundu-

valt rohkem tähelepanu peaks ka pöörama laste ja noorte liikluskasvatusele. Jalgrattateede võrgu välajaarendamisel on praegu peamiseks eesmärgiks linna äärealadelt keskusesse kulgevate rattaradade omavaheline ühendamine ja linna südames rattasõbraliku keskkonna loomine.

Kogu jalgrattaliikluse arendamine Tartus ei saa seisma jääda vahendite puudumise taha. Kui eraldi jalgrattateede ehitamine pole praegu võimalik, tuleks olemasolevaid vaheseid vahendeid kasutada võimalikult läbimõeldult ja otstarbekalt.

Seminaril eestvedaja Tartu Kesk-konnahariduse Keskus viib läbi Tartu noorte jalgrattaprojekti, mille raames kuulutame välja laste ja noorte ideekonkursi "Rattaga kooli ja huviringi", kus õpilaste enda lahendusi ja ideid oodatakse kooli jalgrattaparkla ja ohutu liiklemise teemadel 15. märtsiks 2003. Konkursi tingimused jõuavad kõigisse Tartu koolidesse ja nendega saab tutvuda ka Tartu Loodusmaja in-

terneti kodulehekülje www.tartuloodusmaja.edu.ee alates 5. detsembrist 2002.

Kevadel, enne uue jalgrattahooaja algust, teeme kokkuvõtteid kogu projektist ja ideekonkursist ning loosime välja jalgratta parimate konkursil osalenute vahel.

*Anneli Ehvest
Tartu Loodusmaja koordinaator*

Jalgrattasõit on mitmekülgsest kasulik

YouthCaN 2002

Aprilli lõpus toimus New Yorgis rahvusvaheline õpilaskonverents YouthCaN 2002. Kokku oli osalejaid üle 400, valdav enamus USA-st, Eestit esindasid seal TNL õpilased Timo Uustal ja Pirjo Elbrecht koos juhendaja Sirje Janiksoniga.

Üritused toimusid mitmel päeval—laupäeval, 27. aprillil toimusid erinevad väljasõidud loodusesse, meie matkasime Hudsoni jõe kallaste basaltkaljudel Palisade Interstate pargis. Esmaspäeval, 29. aprillil toimus peakonverents ja workshopid, Timo ja Pirjo tegid ajakirjandusliku workshopi teemal "Kuidas teha keskkonnateemalist ajalehte?", mille käigus valmis ka

kohapeal üks võimalikest lahenditest (näha saad seda aadressil <http://www.hot.ee/tlnla/eng>).

Kokku veetsime New Yorgis nädala. Ilm oli valdavalt ilus, kuigi kahel päeval oli ka vihmasahmakaid. Proovisime näha maksimaalselt vaatamisväärsusi ja nautida linna kiiret elustiili.

Minule isikulikult jätsid kõige sügavama mulje Metropolitan Museum (Kunstimuseum) ning Central Park kui selline, mõneti ma pettusin Vabadusesambas, mis osutus oodatust väiksemaks. Transpordis võib kiita kliimaseadmetega metroom, mis võimaldas mugavalt ja

kiiresti ühest kohast teise minna.

Lõppmulje oli vägagi positiivne, kindlasti pöördun sinna kunagi tagasi ning soovitan ka teistel võimaluse korral seda teha.

Timo Uustal

Manhattani taustal New Jerseys

Õnnetus naftatankeriga - tõsine hoop tuhandeile hispaanlasile

Galicia kalurid ei saa oma igapäevatööd teha enne, kui suurem osa tankerist Prestige merre voolanud 77 000 tonnist toornaftast on ära koristatud. Ekspertid aga hoiatavad, et õnnetuse hävitav mõju piirkonna majandusele ei avaldu ainult kalapüügi võimatuses.

“Olen kalamees” kinnitab Manuel Felipez sarkastilisel ilmel koristades naftat oma ämma lävepakult. Nafta on ukسلävele toonud Caioni õline tõusulaine. “Ega siin peale naftakoristuse muud teha saagi” ütleb Felipez: “paadiga merele pole me saanud juba möödunud reedest saadik ning ei saa ilmselt nii pea.”

Caioni luksusliku peatänavana aknad on täis suuri naftalärakaid. See on möödunudnädalase hiiglasliku tõusulaine tagajärg. Tänavana inetust väljanägemisest hullem on aga rannaribaga juhtunu. Kõik kaldaäärsed kivid on kaetud paksu naftakihiga, mis tähendab, et kõik kividealuse asukad, nagu nuivähid ja krabid, on surnud.

Töölised puhastavad liivaranda kühvliite ja buldooseri abiga. Linnanõunik Francisco Garcia sõnul on suuresti tegu Sisypheose tööga, sest igale koristatud rannaribale toob saabuv tõusulaine taas sam palju naftat.

Garcia loodab, et varem või hiljem muutub tõusulaine taas naftavabaks. Küllap nii lähebki. Keskkonna- ja majanduseksperdid aga hoiatavad, et sellega ei ole naftalekke katastroofiline mõju Galicia majandusele veel sugugi möödas. Enamgi veel: ekspertide hinnangul tabab Prestige'i katastroof valusalt ka kogu ülejäänud Hispaania ning isegi Prantsusmaa ja Suurbritannia majandust. Praegu on reostatud üle 250 miili Hispaania rannikust. Nafta randumine pole aga kaugeltki lõppenud, ning seda hakkavad soodustama edelast tulevad tugevad talitormid.

Suurim on hoop muidugi Galicia kalureile. Galicia kalalaevastik on suurem, kui kogu Euroopa Liidu ülejäänud kalalaevastik kokku ning see kalalaevastik on seni teeninud üle 190 miljoni naela aastas.

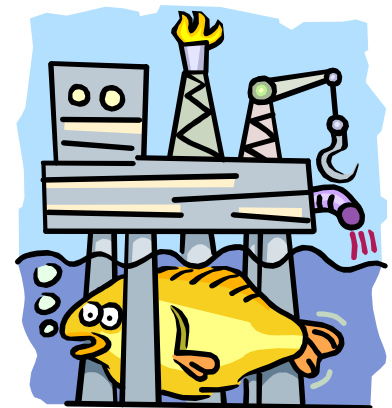
Kuivõrd kõikvõimalikke mereelulaid püütakse Galicias enim just jõuluajal, jääb Galicia kalureil saamata kaks kolmandikku aastatutlust. Olematuks jääb tänavune krabi-, kaheksajala, limuste- ja raiasaak.

Kalurite sõnul ei kata saadav kompensatsioon- 40 eurot päeva eest – prognoositud tulu. Kalurid on teinud aga kõik laenu ja liisingud lähtuvalt ennustatud tulust, seega ähvardavad neid nüüd tõsised finantsraskused.

Lisaks kalureile on naftasaaste tõttu pea võimatuks muutunud ka merikarbikogujate ja -kasvatajate elu. Samuti vähendab õnnetus piirkonna väärtust turistide silmis vähemalt järgmise turismihooaja jooksul.

Keskkonnaorganisatsioon Maa Sõbrad (FOE) kutsub kõiki maailma riike üles tegema kiiret lõppu ebaseaduslikule naftatranspordile. FOE esindajate kinnitusel ei ole Prestige'ga juhtunu taolisi õnnetusi võimalik ära hoida enne, kui igasugune illegaalne naftaäri on lõppenud.

Arni Alandi
Greengate.ee

SJWP 2002

Algas avalehel...

Kogu järgneva nädala vältel oli ilm harukordselt ilus—õhutemp. Püsis valdaval 30°C juures. Lisaks minule osales lõppvõistlusel üle 40 õpilase rohkem kui 20 maal kõikidel kontinentidelt.

Finaal kujunes üpriski pingeliseks, võitjaks osutus Katherine F. Holt USA-st tööga “Cleaning the Chesapeake Bay with Oysters”. Auhinnagala toimus printsess Vic-

toria juuresolekul, hiljem avanes võimalus osa võtta ka kuninglikust banketist Stockholmi raekojas.

Mulle jättis see nädal unustamatu mulje ja seda mitmetes sfäärides—kõik oli väga hästi planeeritud ning samuti täienes mu sõprusringkond rahvusvahelisel tasemel. Pilte sellest nädalast võid näha aadressil <http://www.fims.ee/galer>

Timo Uustal

Kroonprintsess Victoria ja Timo Uustal kätt surumas

TARTU LOODUSMAJA

Riia 185a, 51014 Tartu
Lille 10, 51010 Tartu

Telefon: (07)361 693; (07)361 695
Fax: (07)361 694

Email: maja@loodusmaja.park.ee
www.tartuloodusmaja.edu.ee

Väljaandja Ajakirjagrupp
Peatoimetaja Timo Uustal

Ajakirjagrupp internetis -
<http://www.hot.ee/tnla>

Noor-Geoloogid Kõrg-Tatrates

31.07-06.08.2002 toimus Eesti noorgeoloogide õppematk Kõrg-Tatratesse, millest võtsid osa bussitais geoloogiahuvilisi noori, nende juhendajad ja geoloogid. Tartu Loodusmaja geoloogiringist osalesid õppematkal 4 õpilast - Madis, Kristjan, Margo, Marju ja õpetaja Sirje Janikson. Sõit algas varajastel hommikutundidel Tallinnast.

Peale pikka sõitu läbi Baltikumi jõudsimel Poola lõunapiiril asuvasse Zakopane linna, kus õhtul tutvusime kohaliku eluga. Järgmisel hommikul võtsime jalad selga ja asusime esimesele geoloogilisele ekspeditsioonile eesmärgiga tõusta Kõrg-Tatrate peaahekul asuvale tipule Kasprov (1985 m). Kahjuks halva ilma tõttu me tippu ei jõudnud. Poolas tutvusime ka Vielicka maa-aluse soolakaevandus-muuseumiga, mis kuulub maailma kultuuripärandi nimistusse. Igal aastal külastab Vielicka muuseumi ca 800 000 inimest. Muuseumis saab näha vanu kaevandusmasinaid, soolajärvi ja soolaskulptuuridega kaunistatud maa-aluseid saale. Kaunim ja suurem kabel asub 101 m sügavusel. Lõpuks on võimalik puhata 125 m sügavusel asuvas puhkekompleksis ning sealsest postkontorist sõpradele postkaarte saata.

Järgmisel hommikul Slovakkiasse jõudes nägime piiräärsetel aladel must-laskülasid, kuid see oli koht, kus bussist väljuda ei sooviks. Pärast lühikest kosutust kampingus matkasime mööda Slovakkia Paradiisi kauneid järse kanjonilisi jõeorge, mis oli eakamatele õpetajatele parajalt raske katsumus. Õhtul käisime ujumas ja lõõgastumas termaalbasseinides. Viimane ja kõige põnevam siht oli meil 2632 meetri kõrgune Lomnický štít'i vallutamine. Ilmad olid muutlikud, nagu mägedes ikka. Kui hommikul paistab ilus päike, siis lõunaks võis oodata hoopis midagi muud. Nii saimegi matkal erinevaid ja kiiresti muutuvaid ilmastiku-olusid tunda. Tagasi külastasime veel huvitavat Orava kindlust ja Krakovi vanalinna.

Madis Jürimäe

Eesti—Soome laste looduslaagrite projekt

Projekti avafestivalil osales ka Tartu loodusmaja esindus. Siin toome ära iluaianduse ringi õpilaste Liina Nigu ja Ave Kongo Soome-reisi kokkuvõtte.

Olime 9.-12. septembrini loodusmajaga Soome sõpruskoolide juures. Meie koosseisus olid õpetajad Anneli ja Aiki ja õpilased Merle, Maido, Sven ning meie kaks – Liina ja Ave. Sõitsime Tallinnast laevaga Helsingisse, mida tutvustati paari sõnaga ja siis pörutasime otse Karijärve äärde puhkekülla. Sel õhtul sai seal olla niisama: sõita paadiga, ujuda, käia saunas ja lõpuks oli lõkkeõhtu. Teise päeva hommikul oli ekskursioon Porvoosse. Seda linna tutvustati meile põhjalikumalt kui Helsingit. Porvoo on väga ilus linn ning seal on kõik majad ja tänavad korralli-

kud ja puhtad. Karijärvel oli peale Porvoost tagasi jõudmist festival, millest võtsid osa Eestist eesti- ja venekeelsed koolid ning Soomest soome- ja rootsikeelsed koolid. Festivalil esinesid kõik Eesti koolid tutvustusega ja enamusel koolidel oli ka mingi muu etteaste. Pärast festivali sõitsime bussiga Villähteni, kus asub loodusmaja sõpruskool. Kui sinna jõudsimel, läksime koos õpilastega perede juurde ning tutvusime nendega, käisime seal nende asulas ringi ja olime niisama. Kolmanda päeva hommikul läksime koos lastega nende kooli. Meile tutvustati seda ja me käisime ka tundides. Varsti läksime me koos kooli direktoriga matkama, kus käisime ümbruskonnas metsas ja ühe järve ääres. Õhtul oli meil veel ühes suvilas pidu, kus käisime saunas ja peale sauna

sai kohe järve hüpata. Ja jõudiski kätte neljas – lahkumise päev. Läksime kooli juurde, kus meid ootas buss. Kõik lapsed olid kogunenud meid saatma, tehti pilte, vahetati aadresse. Ning siis sõitsime ära. Kõik olid natuke kurvad. Võtsime ka teised Eesti koolid peale ja sõitsime sadamasse. See reis jääb kauaks meelde.

